

ACC. N:R **M. 11901: 1.**

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

I min ungdom var det sillfiske - storsill-
fiske här på Gåsö. Sillen gick till och man
fänga sill och salta' sill i stora magasin. Och
så kom det stora båtar från Tyskland och
Rusland, som lastade sill, som de förde ut dit.
De kokte tran av den ute på Öreholme. De
tog av den sämsta sillsorten till tran. Och de kokte
också tran på Malön. Där var ett sämt där
kokeri. Under den första sillperioden var de så
iurriga att fänga sill, har jag hört, att de inte
hade tid att lägga sig och sova utan de sat
och sor över stolar, för de tänkte på, att de
'skulle ut och fiska. Under den sista sillperioden
hade de 3 båtar med vader här på Gåsö, och
de hette Vega, Ejdern och Viktoria och så var
här en Gåsöö, som hette Elbert Johansson, som
författade en vadvisa. Han skrev visan 1881.
Där var en vers för var och en i laget, och där

ACC. N:R M. 11901:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Var 13 man med. När folket skulle ut hade de
en lur till att blåsa i, ett "våhorn", för att
kalla samman folket, och de hade var sin lur
till att blåsa.

På Gåsö är det trevligt om hösten
alltid!

Det luras uti hornet; "Törn ut varenda
man,"

för nu är sillen kommen och gå till

Tullen fram

och törne Simon Johnson det fortaste du
kan.

Och vare har vi Magnus? Är Magnus inte
här?

Ja tar Johannes Jakobsson till ett tag
och svär.

"Så sant som jag har luren, så skall

ACC. N:R M.11901:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

han förnes ut;
och han går stå och lurar, der Magnus
komme ut.

Så har vi här en handlare gitt uti verset
tre

han har en halv lottman, som villig är, som
jämt vill vara med
han skriver och han räknar i arla

morgonskund
för att ha klart och färdigt till första
bästa kund

Så kommer vi till Johan Gustafsson
han ser ut som en bod,
ja, är det Johan Gustafsson, ja visst så
är det så,

ja, då har han väl tagit sine

ACC. N:R M. 11901:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

temon tröjor på.

Så har vi Elbert Johnson i det
sjätte vers,
han pratar och han ljuger och
svär det gör han värst
men håller sig allt framme, när
tiden inne är
och därför har vi inget att dikta
mera här.

Så kommer vi till Johannes Jakobsson
som alltid törnar ut
och har du nåt på flaskan, så
länga hit en sup
för du är kar i banco, ja, det
för säkrar ja
och till att gå med luren, det passar

ACC. N:R M. 11901:5

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

du se° bra.

"Och är allt Helge kommen?² O, ja, visst

är han så;

Och jag har stått och väntat en tim-

me uppå° er;"

"och är vi alle komne eller väntar

vi på fler?"

Så vill jag er berömma, om önskan

faller till,

att alle år, som Komme må bliva gott

om sill

och alla halvlottmänner

är bra, så när som gamle Per.

(Det har tyvärr visat sig
alldeles omöjligt, att få hela visan
upptecknad, trots att upptecknaren vänt sig

till de flesta Gäsöbor.)

Jordbruket här på Gäsö sköttes
sambodigt med fisket. De fick gå ut på gön
när det var väder och de som hade jord-
bruk fick göra det dessemellan. De påstod, att
här var en 30 kor här förr i världen. 2 kor
i nästan varje hus; här var flera, som hade
gårdar på Skafföland. Av säd odlade man huvud-
sakligen kurre men även råg. De hade hästar
hit över från Skafföland, som plöjde; mycket
potatis odlades. Det fanns grisar i nästan
varje hus och getter var här från första
därjan. Här ute på "öa" är det flera stäl-
len, där det finns märken efter getthager.
Färena hade de ute på holmar; sedan de
fatt kor hit till Gäsö. Här var bara en
stadjgrarande häst, men här har funnits
unghästar, som gick här på bete.

ACC. N:R M. 11901:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Här är fortfarande bestämmande på ett sätt. Det som öborna har, och det har varit så i många år, är att olika inkomster och utgifter på Gasö samfällighet gränstas en gång om året; och då delas inkomsterna efter olika gårdödelar; och är det något i samhället, som är samfälligt och som skall göras, så överenskommas det där. Strandplatsen är samfälligt. Fålla Gasöbor har del i den. Den har varit samfälligt sedan 1744. Den blev handelsaktligen samfälligt för att alla bolmer är omöjliga att dela och husen där bebyggelsen står, tog de av för att bygga på. Just på den platsen som är samfälligt, där är bebyggt. Här fanns många småbryggor förr; på den tiden var det högt vattnet, men nu har de måst bygga ut bryggorna. Vattnet faller ut år från år och landet höjer sig. Ljööborna lag mest i grupper

ACC. N:R M. 11901:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

och det var ingen tomtege för dem, för marken
är samfärd där också.

Sjättegrern var det mesta man
fiska med och pappa for med fisken till
Lyrekils restaurang och sålde den. Mest var
han ute vid Islandsberg, för där var den
största rödspottan. Hummerfiske hade de också
men inte i så stor mängd som nu. De hade
mycket backefiske. Dörjefiske har kommit till
på senare år. Förr var det inte dörjer till
makrillen utan vadmakrill. De tog skimmakrill.
Där var 4 manner i varje vad; nannarna
låg i rikarna ute i ön och ränta tills de
fick se skim. De pilka här också, men inte
så stort förr i världen. Vid dörjefiske och
pilkfiske hade de alltid ett kokhorn, som vi
kalla fiskhorn, och det hade de för att
underlätta dragningen. Vattnet det var fritt.

ACC. N:R M. 11901:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

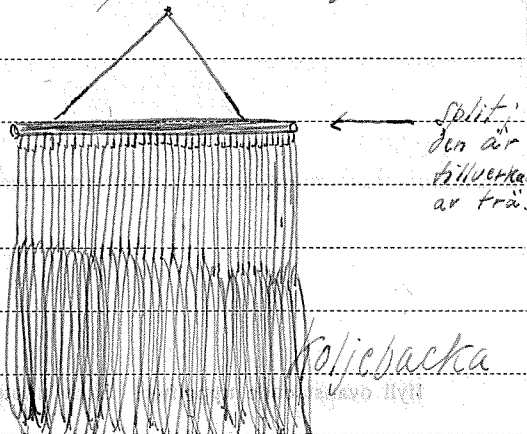
Här hade raderna större betydelse än krok-
fiske; de hade alla sorters garn, sillgarn,
forstgarn, makrillgarn och fjäddegarn och t.o.m.
ett garn, som de fiska endast bergyltra med.

Beskrifningen för Krokfiske är dörjer
(haljeducker och storsucker) och backer, och pilk. De gamle fiskedörjerna
var av hästtagel; svansen smodde de till-
sammans och knöt ihop bitarna. De smodde
ihop bitarna med ett "känslag". Så är där
ett litet blysänke och 2 krokar på dörjen
och krokarna sitter på s.k. tömmer. Där
är 1 dm:s skillnad på dem; den ene är 3
dm och den andra $3\frac{1}{2}$ dm. Makrilldörjen är
av bomullslina, och den är försedd med ett
stort blysänke. Där är 2 krokar, som sitter
på tömmer. Där är en fäm på 1 famn
från sänket, och den räcker ner till sänket
och så är sänket där, och där sitter den

ACC. N:R M. 11901:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

andra tinnen. Förr hade man även tinnarna av bomullslina,
men nu tillverkas de av senor eller ännu moder-
nare av nylon. Förr i världen var linan antingen
av hampa eller också av bomull. Hästtagel kan
makrilldörjer inte göras av, för sänket är för
tungt för hästtageln. En koljebacka var förr i
världen gjord av liten hamplina, och den
tjätades med fink fjära. Där är $1\frac{1}{2}$ meter
mellan varje känna. Med känna menas tinn-
men, på vilken kroken är fäst. Där är
mellan 90 och 100 krok på varje koljebacka.
Kroken hänges upp på en split, när koljebackan
inte användes. Det kallas
att splita backan när
man hänger upp den.
(Där är liksom en liten
fjära, som kroken fästes
i.)

Det kallas hundre, för förr var där 100 krok på varje kofjebacka; nu finns det en del, som bara har 75. Man agnar kofjebackerna med sill eller musslor. När man agnat dem, lägger man dem i ett backetråg; ungefär 500 krok på varje tråg. Och backerna lägges i en åtta eller en ring, så att de blir liggandes på tråget. Man har mestadels 4-5 tråg, när man skall ut. De seglar ut på ett ställe, där de skulle sätta ut backerna; så fick de ro ut backerna och den, som satt ut, satt akter i båten med tråget, och efterhand släpptes krokarna av, så de kom försiktigt i sjön. Så fick backerna stå några timmar, och så hade de ett sänke och en vaktare, så de såg, var de hade satt backerna. Storbäckerna är av grövre material, och där är bara 55 krok på varje hundre och så finns

Det "flå" på den. "Flå" är av kork, och
det har till uppgift att hålla upp lina.
Pilken är tillverkad av lina. Det är säntet,
som kallas pilke. Pilkdörjen har 2 krokar och
de är instöpta i pilken, som är av tenn.
Men fiskar med krokredskap både vinter och
sommer, men förr var det mest på vintern.
Båtarna, som man använde på den tiden
var jollar och kagar. En kage är 18-19-20
fot och en jolle 15-16 fot.

Torsten är bäst i alla månader med
i; hummern har ju sin tid också; den
har man börjat att fiska den 15 september
sedan mörkminne. Förr var det många fiskar
de inte åt; först och främst glyskäja och
fjärsing och fjärsing är ju en fin rätt
nu. Bläckfisk ville de inte heller äta.
Fisk gavs åt grisar, men det var inte vidare

med fläsket da. Och även hönen fick fisk,
men den måste vara kokt. Det var hund
och sänt där. Sill begagnades som gödset.
Den gick till så mycket, så det som blev
över tog de till gödset. Fiskoljetfabriker kallades
guano-fabriker, och de upprättades på
1880-talet, och före den tiden var det,
som de gick till åkrarna med överflöds-
sillen. Säl både skjut och fanga de
här, och den använde de till olja; de
hade den till att måla med; de stycka
sälarna och kokte den i stora kittlar;
och oljan hade de också till att smörja
sina stövlar med. På Stortorsh finns ett
vitt skinn, som sitter inne vid rygg-
raden, och det bereddes till klarskinn.
De hade klarskinn för att klara kaffet.
Vid beredningen skrapades skinnets och gjordes

rent och så spändes det ut och klipptes
i bitar, här det var torrt.

Förr var det mest torrt,
som de salta. Fisken rensades och så fläk-
tes den fint och trättades och sköljdes
och så saltades den. Sen rättenlades den,
när man behörde den. Fisken förvarades
i baljor och fjärdingar.

Fiskhuvad var en gammal
rätt, som vi lagade förr. Det var fin fisk-
lever, som maldes och så var det förvällda
korngrryn eller harregryn, som blandades i,
och så spändes det ut, så att det
blev lagom att arbeta det. Och det blan-
dades med kryddor, och när det så var
blandat efter smak, så la' man in det
i fiskhuvad, i vitka gälarna var uttagna
och i tomrummet fylldes dessa och så

koktes de i lätt saltat vatten och togs upp försiktigt.

Makrillsoppa åt vi förr och den är mycket god. I soppan lag bitar av makrillen och gräslök, som var klippt i små bitar och litet hela kryddpepparkorn. Till fiskfärs använde vi helst kolja. Förr var det fiskrätt och köträtt vid festliga tillfällen. Då behöfde man inte soppa. Då kom fiskrätten före köträtten. Förr var det stätrvar eller piggrvar till stora högtider. Fiskarna lag helkokta och de koktes i ett särskilt fisketärn på fisksil.

Hummern sålde de mest. Krabbetaska åt dem. Den vanliga krabban, den är så liten och den äter man inte. Havskräftor åt de och de var läckra

ACC. N:R M. 11901:16.

Räcker har de lagt an på de senare
åren. Ostron hade de på min tid; Muss-
lor antäta vi inte, men det har de
gjort på senare år.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND